

Europejska polityka spójności w Polsce

PL

Unia Europejska (UE) składa się z 27 państw członkowskich tworzących wspólnotę oraz jednolity rynek liczący 493 miliony obywateli. Niemniej jednak kraje te oraz położone w nich 271 regionów cechują znaczące różnice gospodarcze i społeczne. Europejska polityka spójności jest najważniejszym narzędziem Wspólnoty służącym poprawie konkurencyjności całej Unii, a w szczególności jej najuboższych regionów.

Poprzez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS) (oba są znane pod nazwą funduszy strukturalnych) oraz Fundusz Spójności Unia inwestuje w tysiące projektów we wszystkich europejskich regionach, aby zrealizować nadrzędny cel: promować spójność gospodarczą i społeczną, zmniejszając różnice rozwojowe pomiędzy państwami członkowskimi i regionami. Polityka spójności, której budżet na lata 2007-2013 wynosi **347 miliardów euro**, stanowi na szczeblu UE największe źródło finansowania inwestycji we wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Zgodnie z założeniem polityka spójności ma umożliwić *wszystkim regionom* skuteczne konkurowanie w ramach rynku wewnętrznego.

Niemniej jednak, podobnie jak z upływem czasu zmieniły się wyzwania stojące przed europejskimi regionami, tak zmieniła się też sama polityka. W wyniku istotnych zmian zachodzących w Unii po rozszerzeniu oraz w obliczu postępującej globalizacji, niepokojów związanych z dostawami energii, niżem demograficznym, zmianami klimatycznymi i – ostatnio – światową recesją polityka ulega stopniowym modyfikacjom, stanowiąc kluczowy element odpowiedzi na bieżące problemy.

W PŁYW I WYNIKI POLITYKI SPÓJNOŚCI W POLSCE

Kiedy kraj wstępował 1 maja 2004 roku do UE, we wszystkich polskich regionach Produkt Krajowy Brutto (PKB) na mieszkańca wynosił mniej niż 75 procent średniej unijnej. W 2004 roku Polska otrzymała 435 milionów euro¹ z europejskich funduszy strukturalnych. W 2007 roku kwota ta wynosiła ponad 3,1 miliarda euro. Szacuje się, że wsparcie UE przyczyniło się do wzrostu PKB w 2007 roku o 0,6-0,9 punktu procentowego. Wskaźnik zatrudnienia (osób w wieku od 15 do 64 lat) także się zwiększył, z 51% w 2003 roku do 57% w 2007 roku.

W ramach programów prowadzonych w okresie 2004-2007 w Polsce **wdrożono blisko 85 000 projektów, o łącznej wartości 22,5 miliarda euro**. Priorytetem były inwestycje w podstawową infrastrukturę – do tej kategorii zaliczała się połowa projektów. W sektorze transportu, najważniejszym obszarze wsparcia, **do końca 2007 roku wybudowano lub zmodernizowano 3 700 km dróg i ponad**

Polityka spójności 2007-2013

Regiony konwergencji

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

PRZEGLĄD OSIĄGNIĘĆ

- Blisko 85 000 wdrożonych projektów w okresie 2004-2007
- Do końca 2007 roku wybudowano lub wyremontowano 3700 km dróg i ponad 200 km autostrad
- Ponad 15 000 projektów wspierających przedsiębiorstwa wdrożono w latach 2004-2007
- Blisko 350 000 młodych ludzi otrzymało wsparcie w dziedzinie zatrudnienia

200 km autostrad. Pod koniec 2007 roku zakończono remont 350 km torów kolejowych. W tym samym okresie **uruchomiono ponad 100 oczyszczalni ścieków** oraz zrealizowano 49 programów dotyczących segregacji, przechowywania i recyklingu odpadów oraz gospodarki odpadami komunalnymi.

W latach 2004-2007 **wdrożono ponad 15 000 projektów ukierunkowanych na wsparcie biznesu**, przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Fundusze mikropożyczkowe udzieliły pożyczek dla ponad 8800 firm. Fundusze gwarancyjne wydały poręczenia niemal 7 500 przedsiębiorstwom.

¹ Wyliczenia w oparciu o kurs wymiany 1€ = 4,14 PLN (styczeń 2009)

Polityka spójności przyczyniła się do **promowania innowacji w polskiej gospodarce** poprzez sfinansowanie rozwoju lub modernizacji 78 laboratoriów badawczych i naukowych, utworzenie 19 inkubatorów technologii oraz wsparcie 27 parków biznesowych i 17 parków badawczo-technologicznych. Laboratoria badawcze i specjalistyczne świadczyły usługi 1 120 firmom. Wspierane jednostki wprowadziły na rynek 17 nowych produktów lub technologii.

Blisko 350 000 młodych ludzi otrzymało pomoc przy zwiększaniu możliwości zatrudnienia. Wsparcie obejmowało staże, szkolenia i doradztwo.

Wiele projektów miało na celu **modernizację i rozbudowę ośrodków kulturalnych, turystycznych, medycznych i oświatowych**. Środki z funduszy strukturalnych pokryły koszty zakupu **niemal 4000 urządzeń medycznych**. Wsparcie otrzymało blisko 450 placówek zdrowotnych.

INWESTYCJE EUROPEJSKIE W POLSCE – 2007-2013

Na lata 2007-2013 Polsce przyznano około **67 miliardów euro**. Tym samym kraj jest największym beneficjentem europejskiej polityki spójności w tym okresie. 66,6 miliarda euro przekazano w ramach celu Konwergencja², a 731 milionów euro w ramach celu Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Polska postanowiła realizować strategiczne priorytety dotyczące rozwoju poprzez 21 programów: pięć programów krajowych i 16 regionalnych (po jednym w każdym z 16 regionów).

Największy program krajowy to Infrastruktura i Środowisko, który otrzyma w sumie niemal 28 miliardów euro wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności. Drugim co do wielkości programem jest Kapitał Ludzki, zakładający inwestycje ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w wysokości blisko 10 miliardów euro. Pozostałe programy krajowe, wspierane przez EFRR, to: Innowacyjna Gospodarka, Rozwój Polski Wschodniej oraz Pomoc Techniczna.

Ponad 16,5 miliarda euro zostanie zainwestowanych w ramach 16 programów regionalnych. Dzięki temu polskie województwa będą miały wyjątkową szansę wdrożenia regionalnych strategii rozwoju zgodnych z priorytetami Wspólnoty.

ŚRODKI DLA POLSKI, W MILIARDACH EURO, 2007-2013

Cel	Fundusz	UE	Środki krajowe - publiczne	Środki krajowe - prywatne	Suma
Konwergencja	FS	22	6	1,5	29,5
	EFRR	33	6	1,5	40,5
	EFS	10	2		12
Suma środków na cel Konwergencji		65			
Suma środków na cel Europejskiej Współpracy Terytorialnej*	EFRR	0,7	-	-	0,7
SUMA		66**	14	3	83

Liczby zostały zaokrąglone

* Każdy z programów współpracy terytorialnej zakłada min. 15% współfinansowanie przez każde z państw członkowskich uczestniczących w projekcie.

** Ponadto 3% środków (tj. 1,3 miliarda euro) tworzy rezerwę przyznawaną najlepszym programom realizowanym przed 2011 rokiem.

2 Cel Konwergencja dotyczy regionów charakteryzujących się niskim poziomem PKB i zatrudnienia, w których poziom PKB na mieszkańca wynosi mniej niż 75% średniej unijnej wg danych z lat 2000-2002. Inicjatywa obejmuje 99 regionów zamieszkałych przez około 35% populacji UE-27. Działania mają na celu promowanie warunków dla rozwoju oraz osiągnięcie rzeczywistej konwergencji w najsłabiej rozwiniętych regionach i państwach członkowskich. Należy zaznaczyć, że polityki rozwoju obszarów wiejskich i rybołówstwa są prowadzone oddzielnie i nie zostały ujęte w niniejszej broszurze.

REALIZACJA STRATEGII LIZBOŃSKIEJ NA RZECZ WZROSTU I ZATRUDNIENIA

Ponowne wdrożenie unijnej strategii lizbońskiej w 2005 roku miało na celu wzmocnienie pozycji konkurencyjnej regionów UE w światowej gospodarce poprzez uczynienie wzrostu, zatrudnienia i konkurencyjności priorytetami. W okresie 2007-2013 europejska polityka spójności skupia szczególną uwagę na realizacji tak zwanych „celów lizbońskich”.

Polska planuje zainwestować znaczącą część środków otrzymywanych w ramach polityki spójności (64%) na cele związane ze wzrostem i zatrudnieniem.

GŁÓWNE PRIORYTETY POLITYKI SPÓJNOŚCI W POLSCE, 2007-2013

Wsparcie Wspólnoty dla inwestycji w **bezpieczną i czystą infrastrukturę transportową** w Polsce wynosi ponad **25 miliardów euro**, tj. 38% całkowitego wsparcia. Oczekiwane efekty działań to: **ponad dwukrotny wzrost długości autostrad**, z 550 km do niemal 1 200 km, **podwojenie długości linii kolejowych** umożliwiających jazdę pociągów z prędkością min. 160 km/h (z 540 km do ok. 1 250 km).

Planowane inwestycje na rzecz **ogólnej poprawy stanu środowiska opiewają na kwotę 17,8 miliarda euro**, tj. 27% całkowitego wsparcia UE. Inwestycje powinny zwiększyć dostępność oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich **z 20% do 30%**.

Środki wspólnotowe **przeznaczone na finansowanie innowacji opiewają na kwotę 14 miliardów euro**, czyli 22% całkowitego wsparcia z funduszy. Szacuje się, że wydatki na badania i rozwój wyniosą 1,5% polskiego PKB, w porównaniu do 0,57% w 2005 roku.

Wsparcie zostanie udzielone licznym usługom „e-rządu” oraz inwestycjom, których celem jest zapewnienie lepszej obsługi przedsiębiorstwom i obywatelom. Program Kapitał Ludzki służy między innymi wzmocnieniu e-umiejętności oraz promowaniu odpowiednich szkoleń w szkołach, firmach i urzędach administracji publicznej. Całkowite wsparcie Wspólnoty dla tych sektorów wynosi 3,7 miliarda euro.

3,6 miliarda euro zostanie zainwestowanych w **promowanie przedsiębiorczości, w szczególności MŚP**.

W ramach działań zostaną także wykorzystane **instrumenty opierające się na inżynierii finansowej**, w tym inicjatywa JEREMIE (*Joint European Resources for Micro to Medium enterprises* – wsparcie dla mikroprzedsiębiorstw i MŚP). Instrumenty te obejmują system pożyczek i grantów. Na przykład program Innowacyjna Gospodarka zakłada utworzenie funduszu holdingowego w ramach inicjatywy JEREMIE, który zostanie zasilony 153 milionami euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Ponadto planowane jest wykorzystanie instrumentu JEREMIE na szczeblu regionalnym.

Polskie władze ustanowiły **efektywność energetyczną** horyzontalnym celem wszystkich programów, zapisując wymogi w tej sprawie w kryteriach wyboru projektów. W sumie inwestycje w ten obszar wyniosą **około 2,2 miliarda euro**, tj. 3,4% całkowitego wsparcia z funduszy.

Kluczowym celem programu Kapitał Ludzki jest **zwiększenie zatrudnienia i poprawa integracji społecznej**, ze szczególnym naciskiem na wzrost stopy zatrudnienia ludzi w wieku od 15 do 64 lat z 54,5% do 60%.

Ponadto 12 polskich województw rozważa skorzystanie z inicjatywy JESSICA³ na rzecz **rozwoju miast**. W jednym z regionów –

3 JESSICA – Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas (wsparcie europejskie dla zrównoważonych inwestycji w obszarach miejskich).

■ BUDOWANIE WIĘZI Z SĄSIADAMI

W dzisiejszej Europie sukces gospodarczy zależy często od możliwości regionu w zakresie umiejętności nawiązywania współpracy sieciowej z innymi regionami. Międzyregionalna współpraca i wymiana doświadczeń mogą być kluczowym bodźcem stymulującym dynamiczny model rozwoju regionalnego. UE odgrywa ważną rolę w budowaniu i wspieraniu takich partnerstw, zarówno pomiędzy regionami w samej Unii, jak i z sąsiadującymi obszarami poza nią. Tysiące projektów zrealizowanych w ciągu wielu lat w ramach inicjatywy INTERREG pokazało korzyści, jakie regiony czerpią ze współpracy partnerskiej, wymiany pomysłów oraz poszukiwania nowych i innowacyjnych metod na wykorzystanie europejskich inwestycji.

Europejska Współpraca Terytorialna jest w latach 2007–2013 finansowana w ramach EFRR. Główna uwaga skupia się na wsparciu programów współpracy przygranicznej, międzynarodowej i

międzyregionalnej zachęcających regiony i miasta w całej UE i poza nią do wspólnych działań i wzajemnego uczenia się.

Polska uczestniczy w 13 programach współpracy, w ramach których może otrzymać 731 milionów euro:

- W siedmiu programach współpracy przygranicznej z Litwą, Słowacją, Republiką Czeską, Saksonią (Niemcy), Meklemburgią (Niemcy), Brandenburgią (Niemcy) oraz w programie Południowy Bałtyk (ze Szwecją, Danią, Niemcami i Litwą).
- W dwóch programach współpracy międzynarodowej: Europa Wschodnia i Region Morza Bałtyckiego
- W czterech programach współpracy międzyregionalnej⁴: INTERREG IV C, INTERACT II, ESPON II i URBACT II.

⁴ INTERREG IVC promuje wymianę doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy regionami; URBACT – tematyczne sieci miejskie; INTERACT – wsparcie zarządzania programami, ESPON – sieć obserwacyjna planowania przestrzennego.

w Wielkopolsce – już postanowiono przeznaczyć około 50% wsparcia udzielonego w ramach priorytetu „rewitalizacja obszarów trudnych” (około 35 milionów euro) na tę inicjatywę.

W Warszawie mieści się **jeden z trzech regionalnych oddziałów inicjatywy JASPERS** (*Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions* – wsparcie techniczne dla projektów realizowanych

w europejskich regionach), która pomaga władzom przygotować wysokiej jakości projekty przedstawiane Komisji. Partnerami Jaspers są **Komisja Europejska, Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.**

2007-2013 – KLUCZOWE DANE

- Ponad 25 miliardów euro na infrastrukturę transportową
- 17,8 miliarda euro na ochronę środowiska
- 14 miliardów euro na innowacje
- 3,6 miliarda euro na wsparcie przedsiębiorczości

Polska

67 miliardów euro w latach 2007-2013

Promowanie wzrostu, zatrudnienia i konkurencyjności

Polityka regionalna w praktyce

INKUBATOR TECHNOLOGII

Finansowanie: Koszt całkowity: 5,6 miliona euro, w tym 4,2 miliona euro z EFRR
Czas realizacji projektu: październik 2004 – wrzesień 2007

Celem utworzenia Inkubatora Technologii na Dolnym Śląsku było zmniejszenie dystansu dzielącego duży potencjał naukowy regionu oraz stosunkowo niski poziom wykorzystania zaawansowanych technologii i działalności innowacyjnych przedsiębiorstw w regionie. Projektem zarządzał Wrocławski Park Technologiczny, posiadający oficjalne i operacyjne powiązania z uniwersytetami i placówkami badawczymi.

Inkubator Technologii ułatwił komercjalizację projektów badawczo-rozwojowych prowadzonych przez szereg firm działających w ramach Parku; przyczynił się do poprawy warunków prowadzenia przedsiębiorstw ukierunkowanych na innowacje; doprowadził do utworzenia nowych spółek technologicznych i rozwoju istniejących; stworzył nowe miejsca pracy w sektorach opartych na wiedzy i wzmocnił potencjał badań naukowych.

Celem projektu jest ponadto zaszczepienie kultury przedsiębiorczości i konkurencyjności w sektorze naukowym i ukierunkowanie go na potrzeby rynku. Największe wyzwanie polega na utworzeniu sieci łączącej innowacyjne firmy tak, aby ułatwić wymianę informacji i zapoczątkować wspólne działania.

Ścisła współpraca uniwersytetów i instytutów badawczych (w tym renomowanych instytucji naukowych) w ramach Wrocławskiego Parku Technologicznego pozwala firmom zapoznać się z nowymi technologiami i projektami badawczymi prowadzonymi na miejscu, w celu założenia nowych spółek opartych na wiedzy i firm typu spin-off. Innym ważnym elementem projektu jest Dolnośląski Inkubator Przedsiębiorczości.

Strona internetowa: <http://www.technologypark.pl/>

MODERNIZACJA LINII KOLEJOWEJ NA TRASIE WARSZAWA-ŁÓDŹ, ETAP I: ODCINEK SKIERNIEWICE-ŁÓDŹ WIDZEW

Koszt całkowity: 215 milionów euro; finansowanie UE: 161 milionów euro

Modernizacja kolei od zawsze była kluczowym priorytetem wsparcia UE w Polsce. Projekt zakładający unowocześnienie połączenia pomiędzy dwoma ważnymi miastami - Warszawą i Łodzią – stanowi istotny element ogólnej strategii rozwoju województw łódzkiego i mazowieckiego i ma na celu poprawę konkurencyjności transportu kolejowego.

Korzyści odczuje także lokalne środowisko naturalne. Przeniesienie znaczącej liczby przewozów pasażerskich i towarowych z dróg do pociągów pozwoli ograniczyć emisję ze spalin, wykorzystanie trakcji elektrycznych pomoże wyraźnie zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza, a zastosowanie nowoczesnych torowisk obniży poziom hałasu.

Drugi etap modernizacji trasy Warszawa-Łódź (odcinek Warszawa-Zachodnia-Skierniewice) zostanie wdrożony w latach 2009-2012. Finansowanie będzie pochodzić z programu polityki spójności Infrastruktura i Środowisko. Po zakończeniu prac w 2012 roku całkowity czas podróży pomiędzy Warszawą a Łodzią wyniesie maksymalnie 65 minut, w porównaniu do 88 minut obecnie (po ukończeniu etapu I) i 128 minut w 2006 roku.

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ W WAPNIE (WIELKOPOLSKA) – MIEJSCE INTEGRACJI I AKTYWIZACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Całkowita wartość projektu: 241 500 euro, wsparcie z EFRR: 181 000 euro

W latach 1950-1965 nazwa Wapno w powiecie wągrowieckim była kojarzona z kopalnią soli, która w owych czasach mogła się poszczycić największym wydobyciem tego surowca w Polsce. W 1977 kopalnia została zalana, a wiele budynków uległo zniszczeniu. Ocalał były hotel robotniczy, dogodnie usytuowany na dużej działce w centrum miejscowości. Budynek, nieużywany przez wiele lat, stał się miejscem warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych z okolicznych gmin.

Projekt, współfinansowany przez UE, zakładał ponowne zaprojektowanie i przekształcenie byłego hotelu robotniczego w nowoczesny ośrodek świadczący usługi osobom niepełnosprawnym. Proponowane zajęcia to między innymi ogrodnictwo i sztuka, obsługa komputera i druk, krawiectwo i stolarstwo. Budynek jest ogrzewany rzepakami lub słomą kupowaną od okolicznych rolników. Teren wokół budynku obsadzono zielenią i dostosowano do potrzeb rekreacji i terapii zajęciowej.

Strona internetowa: <http://www.wapno.pl/>

Ośrodek pomocy dla niepełnosprawnych, Wapno

Więcej informacji

Polityka Regionalna UE
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_pl.htm

Polityka spójności w Polsce
http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/poland/index_pl.htm

Strona krajowa
<http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/Strony/glowna.aspx>

Europejski Fundusz Społeczny
<http://ec.europa.eu/social/>